

Høyringsuttale – Selsvatnet og Selselva kraftverk

Til: Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
(via elektronisk innsendingsløysing)

Høyringsuttale – søknad om regulering av Selsvatnet og auke av slukeevne i Selselva kraftverk, Sunnfjord kommune (konsesjonssak Selselva kraftverk)

Eg viser til NVE si nye høyring av endra søknad frå Selselva Kraft AS om å regulere Selsvatnet mellom kote 839 og 840 moh og auke slukeevna i Selselva kraftverk frå 1,05 til 1,3 m³/s. Søknaden gjeld eit tilleggsinngrep i eit fjellområde som framleis er urørt og særst verdifullt både landskapsmessig og for naturmangfaldet.

Eg er sterkt imot den føreslåtte utbygginga, og ber NVE om å avslå søknaden i si heilskap.

1. Om området: eit fjellmassiv av nasjonal verdi

Selsvatnet og Selselva ligg under det mektige fjellet Storehesten/Kvamshesten, 1209 moh, eitt av dei mest markante fjella mellom Førdefjorden og Dalsfjorden. Fjellet er omtalt som det mest majestetiske i Sunnfjord, og den karakteristiske silhuetten er eit viktig landemerke for heile regionen.

Fjellmassivet er del av Fjordkysten Regional- og Geopark, ein UNESCO Global Geopark, som strekkjer seg over dramatiske fjordar, ope kystlandskap og imponerende fjellformasjonar lengst vest i Noreg. Slike geopark-område er løfta fram nettopp fordi dei representerer særleg viktige geologiske og landskapsmessige verdiar. Denne UNESCO-statusen er eit internasjonalt kvalitetsstempel – og bør òg vere eit forplik-tande signal om å unngå nye tekniske inngrep som svekkjer heilskapen i landskapet.

I tillegg til å vere eit ikonisk landskap, er området mykje brukt til friluftsliv – frå kvardagsnære turar til lengre fjellturar på og rundt Storehesten.

Slike område er i praksis ikkje fornybare når dei først er bygde ned.

2. Kort om tiltaket – «lite» inngrep med store konsekvensar

Utbyggjar søkjer om å regulere Selsvatnet og auke slukeevna. I søknaden blir reguleringshøgda omtala som avgrensa – ein meter – og endringane blir framstilte som moderate justeringar av eit eksisterande anlegg.

Eg vil understreke følgjande:

- Selsvatnet er i dag eit uregulert fjellvatn i eit i hovudsak urørt fjellområde. ***Å gå frå naturleg vasstand til regulert magasin er, uansett reguleringshøgde, eit kvalitativt sprang – frå natur til teknisk infrastruktur.***

- Ei demning i utløpet mot Bygstad og Dalsfjorden vil endre hydrologien både i vatnet og i Selselva nedstrøms. Slike endringar påverkar erosjon, sedimenttransport, isforhold og leveområde for artar knytte til strandsona.

- Auka slukeevne gir større moglegheit for å trekke meir vatn gjennom røyrgrata på bekostning av naturleg vassføring i elva, med tilsvarende konsekvensar for økosystemet.

At utbyggjar omtalar dette som «naturvenleg», er etter mi vurdering grønvasking. *Det er ikkje «naturvenleg» å gjere eit urørt fjellvatn om til ein teknisk regulert ressurs, spesielt ikkje i eit område med så høge landskaps- og naturverdiar.*

3. Naturmangfald: kunnskapsmangel, føre-var og samla belastning

Det ligg føre ein naturmangfaldrapport bestilt av tiltakshavar, der konsekvensane blir vurderte opp mot dei registrerte naturtypene og artane i området. Sjølv om rapporten gjer greie for fleire forhold, endrar ikkje dette dei overordna faglege hovudpoenga:

1. Fjellvatn og fjellelver er sårbare økosystem.

Erfaringar frå småkraft og reguleringsinngrep viser at redusert og regulert vassføring gir:

- Mindre vassdekka areal og dermed lågare produksjon av bunndyr
- Endra begroing og botnsubstrat
- Negative effektar på fisk (til dømes ørret) og bunndyr, særleg ved periodar med svært låg vassføring og meir statisk vassføring.

2. Tiltaka påverkar fleire ledd i økosystemet.

Endra vassføring og regulering av strandsona slår ut på bunndyr, fisk, fugl og vegetasjon langs elva og rundt vatnet. Desse artsgruppene heng saman i næringsnett og gir økosystemtenester som insektskontroll, karbonlagring og opplevingsverdiar for menneske.

3. Naturmangfaldlova § 8–10 – plikt til å ta omsyn til usikkerheit og samla belastning.

§8 krev at avgjerder skal byggje på kunnskap om naturmangfaldet. I eit høgfjellsområde med avgrensa feltarbeid og store naturverdiar, må ein ta omsyn til at kunnskapsgrunnlaget er ufullstendig.

§9 pålegg styresmaktene å utvise føre-var-prinsipp når det er risiko for alvorleg eller irreversibel skade. Å gjere om eit urørt fjellvatn til reguleringsmagasin nett under eit UNESCO-geoparkområde må reknast som ei irreversibel endring.

§10 om samla belastning er særleg viktig: ***Sjølv om kvar enkelt utbygging blir omtalt som «lita» eller «moderat», er resultatet ei bit-for-bit-nedbygging av dei siste urørte fjellområda i landet.***

Etter mi vurdering er vilkåra i naturmangfaldlova ikkje oppfylte dersom denne konsesjonen blir gitt.

4. Landskap, friluftsliv og identitet

Storehesten/Kvamshesten og fjellvatna rundt er ein del av identiteten til Sunnfjord – ikkje berre som turistattraksjon, men som nærnatur for lokalsamfunnet. Turstigar, utsyn mot fjella og elvene som kastar seg ned mot fjorden, er ein del av den samla landskapsopplevinga folk bur og lever i.

Ved å demme opp Selsvatnet og regulere vasstanden vil ein:

- endre strandsona med erosjon, tørre partiar og isskuring
- gjere vatnet visuelt mindre naturleg, til dømes med synlege reguleringssoner og tekniske installasjonar
- svekkje kjensla av urørt, vill natur som mange nettopp oppsøker fjellområdet for.

Friluftsliv handlar ikkje berre om at det framleis er mogleg å gå tur. Kvaliteten på naturopplevinga – kjensla av urørtheit, lyden av fri elv, eit vatn med naturleg vasstand – er ein del of verneverdien. Når denne kvaliteten først er tapt, kan ho ikkje hentast tilbake.

5. Energinytte vs. naturtap – dårleg samfunnsøkonomi

Det er forståeleg at det er press på å produsere meir fornybar energi. Men i dette tilfellet er **natur- og landskapskostnaden ekstremt høg samanlikna med den avgrensa auken i energiproduksjon ein slik regulering og slukeevne-auke kan gi.**

Vi står i ein dobbel krise: klima og natur. Norsk forvaltning har slått fast at vi må stanse naturtapet, og at urørt natur er ein knapp ressurs som må prioriterast.

Å hente ut nokre ekstra kWh frå eit urørt fjellvatn i ein UNESCO-geopark undergrever truverdet i nasjonale mål om å ta vare på naturmangfald og landskap.

Det finst mange stader der eksisterande inngrep kan effektiviserast, der vassdrag allereie er teknisk påverka, og der ein kan diskutere opprusting i staden for å ta dei siste urørte områda. Å ta naturen rundt Storehesten som «reserve» for marginal kraftgevinst er etter mi vurdering dårleg samfunnsøkonomi.

6. Prosess og rettstryggleik

Eg merkar meg at NVE vurderer det som unødvendig med ny brei offentleg høyring av den endra søknaden, og at høyringa no i hovudsak er retta mot dei som tidlegare har uttalt seg. Dette er problematisk fordi:

- Saka gjeld eit område med nasjonale og internasjonale verdier (UNESCO-geopark). Det bør tilseie auka, ikkje redusert, openheit og medverknad.
- For mange innbyggjarar og brukarar av området verkar det urimeleg at ein så viktig sak blir behandla med avgrensa høyring, spesielt når utbyggjar kjem tilbake med «kosmetiske endringar» etter motsegn frå kommune og statsforvaltar i førre runde.

Eg vil sterkt oppmode NVE til å legge vekt på legitimitet og tillit i denne typen prosessar. Når lokalbefolkning, kommune og statsforvaltar har vore kritiske, bør terskelen vere høg for å gje konsesjon til utbyggjar – særleg når hovudgrepet framleis er å opne eit urørt fjellvatn for regulering.

7. Konklusjon og tilråding

På bakgrunn av:

- dei sær store landskaps- og geologiske verdiane i området kring Storehesten/Kvamshesten
 - status som del av Fjordkysten Regional- og Geopark, UNESCO Global Geopark
 - sårbarheita til fjellvatn og fjellelver og dokumenterte negative verknader av regulering og redusert vassføring på naturmangfald
 - naturmangfaldlova sitt føre-var-prinsipp og omsynet til samla belastning
 - den svært avgrensa energigevinsten samanlikna med irreversible inngrep i urørt natur
- ber eg NVE om å:

1. Avslå søknaden om regulering av Selsvatnet og auke av slukeevna i Selselva kraftverk.
2. Klargjere at UNESCO-geopark-status og dei nasjonale måla om å stanse naturtap skal ha reell vekt i konsesjonsbehandlinga.
3. Signalisere tydeleg at vidare bit-for-bit-nedbygging av urørt fjellnatur ikkje er akseptabelt, sjølv under press om auka kraftproduksjon.

Urørt natur er ein ikkje-fornybar ressurs. Selsvatnet, Selselva og fjellmassivet ved Storehesten er ei perle – landskapeleg, geologisk og økologisk. Dette er ikkje staden å hente ut den neste marginale kWh.

Med venleg helsing

Signe Svindland

Tangen 20

Bjørøyhamn 10.11.2025